

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — ECONOMIA POLITICĂ

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMÂNĂ SUB CONDUCEREA D-lor

C. G. DISSESCU

V. ATHANASOVICI, PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, ALEX. CERBAN, C. MEITANI,
N. POLIZU-MICȘUNEȘTI, C. HAĞI-THEODORAKY

D. RADULESCU

PRIM-REDACTOR

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

3, STRAZELA SF. SPIRIDON, 3

S. P. RADULESCU

REDACTOR-ADMINISTRATOR

Ion N. Stambulescu.— *Semne îmbucurătoare.*

George Cristescu.— *Tratat de drept administrativ român, de d-l Profesor Paul Negulescu (Recenzie).*

Jurisprudența Română.— *Inalta Curte de Casație și Justiție secția II.*

Execuțiune silită.— Vânzare imobiliară.— Adjudecatar.— Vânzare în cont.— Contestație.— Comoștenitori.— Coindivizori.— Retract litigios — Condițiuni de exercitare.

(Elena C. Olmazu cu C. Sălceanu).

SEMNE ÎMBUCURATOARE

Trecem prin vremuri destul de triste, vremuri de o cumplită criză morală, ce dălnuește nu numai la noi, ci apoape în întreaga lume, efect al teribilelor svârcoliri ale celui mai îngrozitor război ce omenirea a cunoscut.

Trebue deci salutate cu deosebită satisfacție semnele ce din când în când apar, și care dovedesc că unele inteligențe se mai îndeletnicesc și cu altceva de cât cu arta practică de a neguțatori, speculând zilnic asupra tuturor mărfurilor aflătoare în comerț, ba speculând chiar asupra conștiinței lor, marfă ce s'ar părea că trebue să fie exclusă cu totul de la orice comerț.

Printre manifestările îmbucurătoare, din punctul de vedere juridic, ce s'au produs în ultimele luni de zile, în afară de o serie de reviste juridice, care au și ele utilitatea lor, sunt următoarele lucrări, de o mare importanță: volumul I al Cursului de Drept civil de profesorul universitar d-l G. Plastara; Codul Comercial al d-lui Eftimie Antonescu, consilier la Inalta Curte de Casație și profesor la Academia de Inalte Studii Comerciale, și în fine Tratatul de Drept administrativ român, de d-l Paul Negulescu, de asemenea profesor universitar.

Te întrebi câte o dată, cum de se mai găsesc oameni cari, fără vre un interes bănesc apreciabil, să se mai pue la greaua muncă, cum este aceia de a formula principiile de drept, și d'a supraveghea tipărirea unor volume de sutimi de pagini.

Zic că aceste manifestări juridice au o mare importanță, pentru că câte trele dau la iveală,

și promit a continua publicarea unor cursuri universitare ținute de acești eminenti profesori, înlesnind cu modul acesta studenților cercetarea acestor importante specialități ale dreptului.

Dar prin extensiunea dată lucrărilor lor, care vor comporta publicarea a câte trei volume, cel puțin, de câte 7—800 pagini, prin examinarea tuturor chestiunilor puse în discuție în ultimii ani, întrec cu mult ceea ce în mod obișnuit se destină, pentru îndestularea nevoilor studenților doritori a obține titlul de licențiat sau chiar doctorat în drept. Astfel un adevărat serviciu tuturor oamenilor, ce își fac din studiul dreptului ocupația lor de predilecție.

Omenirea nu stă pe loc, ci ea luptă continuu spre o mai mare dezvoltare, spre progres. De aci ne sfârșite relațiuni de drept, născând din diversitatea raporturilor zilnice dintre oameni; raporturi ce cer formule noi de drept, și forme noi de procedură spre a li se asigura protecția necesară a dreptului lor.

De aci continua evoluție a dreptului, de aci seria de probleme de pur drept civil, de drept comercial, sau de drept administrativ.

Așa probleme de drept civil: schimbări continui, sau tendințe de schimbări legislative în raporturile dintre soți, în privința capacității femeii, și a drepturilor ei asupra produsului muncii sale, ca și asupra succesiunii în averea sotului decedat în raport cu celelalte rude succesibile. Schimbări în privința noțiunii din dreptul roman asupra proprietății, a noțiunii quiritare care după multe și mari discuții, are tendința a deveni, ceea ce autorii moderni numesc funcție socială.

Dreptul de proprietate, când e vorba de imobile producătoare de fructe, are un corelativ ca obligație, în sensul că proprietarul e ținut să uzeze de proprietatea sa, în așa mod, în cât să nu vatame interesele sociale; adică ca acel imobil să fie astfel întrebuințat, în cât să aducă societății cel mai mare folos posibil.

Și câte alte probleme, care ar fi prea lung să le enumăr, dar care toate decurg dela ideia de o mai bine înțeleasă noțiune de dreptate, și de solidaritate socială, noțiuni pe care

societatea modernă crede util a le impune omenirii.

Tot așa se pune problema de drept comercial ca: noțiunea actelor de comerț și sensul juridic al acestei noțiuni; vânzările, închirierile de imobile constituiesc acte de comerț? Registrele comerciale și forța lor probantă; cambiile și forța lor executorie; organizația falimentelor; probleme ale căror soluții decurg din dorința legiuitorului d'a accelera, d'a ușura mersul afacerilor comerciale; iar în caz de contestație, a le înlesni o soluție repede.

În fine probleme de drept administrativ ca: teoria dreptului necesității și a decretelor-legi, a cărei legitimitate nu se poate în mod serios contesta; dar e nevoie de o mulțime de precauțiuni de luat, spre a nu degenera în adevărate abuzuri. Ca încetarea amestecului magistraților, în diversele comisiuni și delegațiuni lor date de puterea executivă, în afară de cele depinzând de Ministerul Justiției. Ca teoria actelor de guvernământ și a actelor de autoritate, toate probleme, având de scop a găsi soluție, care să dea o cât mai desăvârșită siguranță individului, și a-l pune la adăpostul oricărei încercări de abuz din partea autorităților din stat, comună sau județ, ori a funcționarilor lor.

Atâtea probleme pe care autorii mai sus numiți, le expun pe larg și le rezolvă într'un stil foarte clar, dând soluțiile ce decurg din principiile ce călăuzesc azi societățile moderne.

Iată deci o muncă uriașă, pusă în serviciul științei dreptului, muncă ce are dreptul la vtile noastre mulțumiri, și la respectul cuvenit intelectualului, care generalmente nu are altă satisfacție, de cât aceea a datoriei îndeplinită față de semenii săi.

Ion N. Stambulescu

Procuror General la Curtea pe Casație

Tratat de Drept administrativ român

de D-I Profesor Paul Negulescu

Dela Facultatea de drept din București

Dreptul Administrativ, născut și dezvoltat abia după marea revoluție franceză din 1789, care a întronat regimul legalității în locul celui absolutist, este cea mai tânără ramură a dreptului public, — și cu toate acestea ce rol imens are astăzi când principiile individualiste, fiind rând pe rând înlăturate de o concepțiune solidaristă — „proprietatea devenind o funcție socială din sacră și inviolabilă; impozitele nemai fiind alcătuite pe bază de proporționalitate, ci pe bază de progresivitate; drepturile omului și cetățeanului, proclamate de marea revoluție franceză, nemai fiind suficiente: dreptul modern admite asistența obligatorie, repaos duminical, admite dreptul de grevă, etc.” — pentru satisfacerea noilor cerințe, mereu crescând ale structurii sociale, se impun creieri de noi servicii publice, creieri de noi raporturi juridice, între individ și acel colos care

se cheamă „Stat”. Și toate aceste raporturi sunt de domeniul dreptului administrativ.

Prin însăși natura lui, Dreptul Administrativ se distinge printr'o extremă mobilitate, — după cum observă autorul, — și printr'o extraordinară diversitate de materie, iar ca consecință a acestor două caracteristice, o lipsă totală de codificare, sau mai bine zis o imposibilitate de codificare.

Și chiar în țările cu civilizațiunea cea mai înaintată, aparițiunea unei lucrări de talia celei cărei îndrăznește să-i fac darea de seamă, ar fi mult comentată de lumea juridică și chiar de opinia publică, iar unele principii adoptate de jurisprudența și practica administrativă; la noi, / unde literatura juridică de valoare este cu totul săracă mai ales când este vorba de dreptul public, — apariția unui *Tratat de Drept Administrativ Român*, ea acela al Domnului profesor P. Negulescu, constituie un eveniment, căci el nu este destinat să servească numai ca îndrumător pentru studenți, el va servi ca o călăuză sigură și avocaților și magistraților și oamenilor politici, atât pentru cunoașterea legilor actuale cât și pentru alcătuirea reformelor viitoare.

Autorul în întreaga sa lucrare întrebuițează metoda științelor experimentale, bazate pe observațiune și comparațiuni, el cercetează textele de legi, la lumina jurisprudenței, pe care o critică de multe ori, el caută fenomenele sociale, care au provocat legea, el evită mai totdeauna construcțiunile doctrinare, lipsite de multe ori de baza realității, „căci dreptului administrativ îi convine spiritul științific, realist”.

Pentru că numai din observarea legilor actuale (precum a făcut Domnul Profesor Onișor în lucrarea: *Drept administrativ*) nu s'ar putea rezolvi toate dificultățile din viața practică și nici lucrarea nu ar avea un caracter adevărat științific, eruditul profesor, în mod metodic, caută fiecărei instituțiuni origina sa, cauzele cari au format-o, evoluția ei în timp și ne arată dacă în alte țări există această instituțiune și de ce a avut o altă evoluțiune.

Volumul, considerabil mărit, revăzut și pus la zi cu toate schimbările ivite în timp, totuși ca și în primele două edițiuni, cuprinde numai Cartea I, Principii generale. Această Carte este împărțită în 8 capitole.

Capitolul I tratează despre *Noțiunea de drept*, arătând normele etice și juridice, raporturi juridice, instituțiuni juridice, raporturi sociale, economice, politice, rolul dreptului și tehnica juridică: legislativă și interpretativă (jurisprudențială și doctrinară); apoi stabilește criteriul de diferențiere dintre Dreptul public și Dreptul privat după Savigny, Ihering, Roguin, Blackstone, Kant și Ulpian, autorul, cu drept cuvânt preferă sistemul formulat de Ulpian care face această distincțiune după *natura interesului*, conform cunoscutei definițiuni din Dig. I. 1. 1. § 2; iar la pagina 43 dă o complectă definițiune a dreptului public și privat, insistând asupra interesului ce-l prezintă pentru jurist această distincțiune.

Trecând la dreptul administrativ, — după cum observă și eminentul magistrat Domnul Corneliu Botez, în concisa și documentata recenzie din „Curierul judiciar” No. 26 din 5 Iulie 1925, pag. 406 și urm., — autorul dă o definițiune complectă și clară „impusă ca concluzie logică din însăși analiza acestei activități” Statului.

„Totalitatea normelor juridice în conformitate cu care se exercită activitatea Statului, manifestată prin activitatea diferitelor servicii publice și supusă ordinii legale” formează dreptul administrativ. Autorul numește cu drept cuvânt acte administrative legile, care fac aplicațiunea unor norme juridice preexistente, de exemp.: declarațiunea de utilitate publică, concesiuni de tranvaie, etc.

În capitolul II tratează Noțiunea de Stat, făcând la început teoriile formațiunii și evoluțiunii primelor societăți omenești, arătând că ele se repetă pretutindeni, ori de câteori se întâlnesc aceleași elemente și aceleași condițiuni sociale. „Societatea omenească nu este o creațiune artificială, cum susținea J. J. Rousseau, ci un fapt natural”.

Arată cum teoriile teologice, care priveau pe om și societate numai ca creațiuni ale divinității, au fost înlocuite cu teoria contractului social sau teoria mecanică, susținută de ideile filozofice ale secolului al XVIII-lea de Descartes, Spinoza, Leibnitz și Rousseau. Făcând critica acestei din urmă teorii, trece la teoria organicistă sau a vitalismului, enunțată deja de Pitagora și Aristot, dar adoptată în epoca modernă de M. Bichat în 1808 și dezvoltată de Kant, Schelling, Lilienfeld, Kraus, Spencer și Blunschli.

Autorul arată lacunele acestei teorii, pentru că fenomenele lumii organice sunt condiționate numai de prezent și trecut, iar în societatea omenească viitorul are un rol covârșitor, căci popoarele au un ideal, a cărui limită nu se poate fixa, — că, spre deosebire de fenomenele vieții organice, care sunt supuse la anumite legi fiziologice, fenomenele sociale, dacă se schimbă idealul social, se schimbă și viața socială. Omul, grație memoriei pentru trecut, inteligenței și perspicacității pentru viitor, judecă fenomenele petrecute și dorește o schimbare mereu în spre mai bine. Cei care există la individ există și în societate.

Înainte de a intra în fondul chestiunii, la ideia de Stat, autorul face un interesant rezumat al evoluțiunii puterii publice la primele societăți omenești, dela hoardă, clan și trib până la Statul modern, căci profesorul este convins că, odată concepută ideia de putere publică, pretutindeni unde ea există, fie considerată la Fugieni și Boșimani, fie în țările moderne cu formidabile bogății și organizări „faptul social este de același ordin, între aceste două faze nu-i nici o diferență de natură, ci numai o diferență de treaptă, totdeauna „l'Etat est une organization de la suprématie d'une minorité sur une majorité (Gumpiowicz în Précis de sociologie, pag. 195), totdeauna „el (șeful) și cu ai lui reprezintă o organizare față de mulțimea neorganizată”. (autorul pag. 75).

Mai departe, în divergență cu mulți autori, d. profesor P. Negulescu arată cu argumente puternice că războiul a fost și este, în actuala stare a evoluțiunii sociale, un factor de progres, după cum spune și Spencer: „fără aceste orori omenești ar fi locuită și astăzi de oameni slabi, căutând un adăpost în caverne și trăind în mod mizerabil, (Principes de Sociologie, II pag. 527—528).

Trecând la diferențierea între clasele sociale, ca rezultat al selecțiunii naturale și al diferențierii de bogăție, arată cum s'au dat luptele între clase pentru cucerirea puterii politice, descriind pe rând clasa mili-

tară, clasa sacerdotală, clasa aristocratică, burghezi-meia lui Lenin cu deviza: „întreaga conducere trebuie încredințată numai șefilor”.

Aci se găsesse pagini admirabil scrise, o adevărată plăcere pentru orice intelectual, și un izvor de informațiune sigură pentru acei cari din cauza ocupațiunilor diferite nu au avut ocaziunea de a-și fixa bine chestiunile sociale, economice și politice, ce așa de puternic frământă zilele noastre. Astfel vorbind de egalitate și fraternitate, principii fundamentale ale marelui revoluțiunii franceze, zice: „înainte de a fi asemănător cu alți, trebuie să fii o personalitate... Această egalitate stă în proporționalitate, care admite o egalitate fundamentală de drepturi dar implică și calități neegale”.

„Fraternitatea este solidaritatea socială. O societate omenească are tradițiuni, bogății de tot felul de apărut chiar *contra voinții majorității prezente*.”

Prin această ultimă frază profesorul pare că ar voi să răstoarne toate principiile dreptului public de astăzi, întreaga teorie a lui J. J. Rousseau din practica tuturor Statelor și chiar din tradițiunea Dreptului public. Este însă cea mai mare problemă a dreptului public, ce nu și-a găsit până astăzi soluțiunea; comentată pe rând de Spinoza, Leibnitz, Kant, Bichat, Comte, Esmein, Duguit etc., pare că ar tinde să adopte o soluțiune de mijloc între reprezentanții doctrinei din secolul al XVII-lea Hobbes, care ajunsese la absolutismul prințului și Jurieu, care tindea la absolutismul poporului.

Trecând la definițiunea Statului, la faptele ce se găsesse în orice formațiuni de Stat, la elementele constitutive ale Statului, apoi la Suveranitatea, personalitatea, continuitatea și responsabilitatea Statului, autorul expune și fixează subtile și discutate chestiuni ale Dreptului public, după cei mai autorizați autori, arătând la urmă și părerea sa, bine documentată.

În spațiul restrâns al unei recenzii nu mă pot opri nici măcar la punctele mai însemnate ale chestiunilor sus citate, remarc în treacăt: documentata critică făcută d-lui Leon Duguit, ale cărui teorii, „corespund îndrumării ce o va lua omeneștii în viitor și conform acestor teorii individul va fi tot așa de oprimat, dacă nu mai mult, în organizarea sindicalistă”; apoi comentarea afirmațiunii lui A. Comte, că principiul suveranității naționale este cea mai mare mistificare; justificarea că, naturalizarea nu este un contract sinalgmatic — teorie dezvoltată în Germania, — ci un act unilateral de putere publică, în care pentru individ cauza obligațiunii este naturalizarea, iar pentru Stat cauza, ce-l face să contracteze, nu este obligațiunea luată de individ, dar ea trebuie căutată într'un scop de utilitate publică; apoi descrie principiul minorităților, admis de noile tratate, semnalând și aplicațiuni practice în jurisprudența noastră, mai ales atunci când vine în concurs cu prerogativele Statului derivând din dreptul de suveranitate; în fine, în conformitate cu un principiu de solidaritate socială, de umanitate și de justiție socială, autorul, atingând responsabilitatea Statului, propune a se admite dreptul de despăgubire și pentru victimele erorilor judiciare, fie în civil fie în penal, recunoscându-le victimelor un drept de reparație, cum de altfel a făcut legea franceză din 8 Iunie 1895, în materie penală.

Toate aceste chestiuni, arătate până aci, deși fac parte din materia dreptului constituțional, totuși, având în vedere că dela începutul lucrării, se pune principiul că observarea legilor și deciziunilor judecătorești nu pot rezolvi toate dificultățile din viața practică, ei trebuie să se recurgă la evoluțiunea instituțiunilor și la dreptul comparat, că, în deslegarea multiplelor probleme ale dreptului administrativ, juristul trebuie să recurgă la principiile, pe care se sprijină diferite instituțiuni ale dreptului public, — unele atât de discutate în diferite feluri de doctrinari și mai ales cum s'a înțeles și felul cum se practică în țara noastră, — autorul la începutul cărței l-a avut fericita inspirațiune ca, trecând în revistă toate părerile scriitorilor mai de seamă, să fixeze pe scurt soluțiunile cele mai potrivite, spre a le putea întrebuița cu succes în cursul materiei, expuse în tratat. (De altfel această metodă a întrebuițat-o în parte și în Franța Gabriel Dufour în tratatul său de drept administrativ aplicat, 8 volume ediția 1858—1870).

Astfel, urmând mai departe, în capitolul III tratează despre principiul separațiunei puterilor și al funcțiunilor. Aci descrie: funcțiunile Statului, organ sau putere; principiul separațiunei puterilor la Greci și Romani; teoria lui John Locke, cel dintâi autor, în timpurile moderne, care a formulat separațiunea și colaborarea puterilor; teoria lui Montesquieu, care a demonstrat așa de precis necesitatea separațiunei puterilor în *l'Esprit des lois*; relațiunile ce există între puterile legislativă, executivă și judecătorească, sistemul constituțiunei franceze din 1791 și al constituțiunei americane; colaborarea puterilor în Stat, în dreptul comparat; caracteristica funcțiunei judecătorești, unde arată în mod deosebit necesitatea pentru Stat de a avea o justiție independentă și plutind deasupra patimilor politice, „arătându-ne că istoria ne arată că omenirea totdeauna a luptat spre a asigura puterii judecătorești o independență”.

Desvoltând separațiunea puterilor și necesitatea colaborării lor, ca unele ce reprezintă aceeași suveranitate unică, critică imixțiunea puterii executive la noi, în atribuțiunile celorlalte 2 puteri, el ne arată tendința mereu crescândă a puterii executive de a acapara prerogativele puterii legiuitoare prin decrete-legei, ori acte de guvernământ și acelea ale puterii judecătorești, când voiește să facă din funcționarii administrativi instanțe judecătorești, cum de pildă în materie vamală, comitetul agrar, etc.

Intr'adevăr, este inadmisibil ca funcționarii administrativi, cum sunt agenții vamali, să facă procese-verbale, valabile până la înscrierea în fals, producând efectele unei hotărâri judecătorești și, ceea ce e mai grav, ei sunt judecători interesați, căci ei iau o cotă din amenzile ce pronunță.

Nu cred că se poate admite părerea unor autori, susținută și de d-l Corneliu Botez (în *Curierul Judiciar*, No. 26 din 5 Iulie 1925, pagina 408 alin. 4), că agenții administrativi ar putea cumula atribuțiuni judecătorești și administrative, neputându-se confunda unele cu altele și „că atribuțiunile lor administrative separându-se de cele judecătorești, principiul separațiunei puterilor este respectat”. Principiile separațiunei puterilor, astfel cum le-a formulat Montesquieu, astfel

cum le-au luat toate constituțiunile moderne este tocmai o protestare în contra cumulului de atribuțiuni, cum există în vechiul regim.

Arătând cum se apără o putere contra ingerințelor celorlalte puteri, la pagina 191 și urm., tratând despre recrutarea și înaintarea în magistratură, el ne arată că: „în țara în care încrederea în justiție nu există, sau este scăzută, nu poate exista nici libertăți respectate, nici nu se poate desvolta acea demnitate a cetățeanului, acea libertate de gândire, acel spirit de inițiativă, care face gloria popoarelor din occidentul european. Propune ca magistratii să fie numiți de Consiliul superior al magistraturei, iar nu lăsați la aprecierea personală a ministrului de Justiție, apreciere de cele mai multe ori, isvorită din interese politice (sistem la noi propus și de d-l Corneliu Botez, iar în Franța sistemul Bernard și Vestigni, *Curierul Judiciar* No. 26/925 pagina 408).

Trecând la instituțiunea regalității în dreptul comparat și ajungând la țara noastră, arată cum după război din cauza noilor principii electorale viața noastră politică a suferit multe modificări, formându-se noi grupări politice, care au rupt echilibrul politic cu regularitatea funcționării din ultimii 25 de ani ai domniei Regelui Carol I.

În istoricul separațiunei puterilor la noi, observând adevărul netăgăduit că legiuitorul ordinar de cele mai multe ori n'a ținut seamă de principiile constituționale, cele mai precise, — aceasta din cauza faptului că am adoptat o constituție a unui Stat cu un alt grad de civilizațiune, — autorul, în pagini frumoase (209—214), arată felul cum trebuie să se facă legile în conformitate cu spiritul poporului, cu gradul lui de civilizațiune.

Autorul se ocupă în capitolul IV de serviciul public, creațiune a Statului, județului și comunei pentru satisfacerea interesului general, pe care inițiativa privată nu ar putea să-i dea decât o satisfacere necompletă și intermitentă. Se dă definițiunea completă a serviciului public, arătând și toate caracterele acestui serviciu. În examinarea reformelor, propuse pentru buna funcționare a serviciului public, autorul are un întreg program de propus și-l găsim pe scurt la pag. 223—224. Arată apoi chestiunile discutate asupra recrutării și organizării serviciilor publice dela congresele internaționale de științe administrative, ținute la Bruxelles în 1910 și 1923, ne arată modul cum funcționează direcțiunea II din ministerul de agricultură belgian, unde s'a aplicat sistemul lui Fayol, arătând lipsurile și lipsa de logică cu care sunt organizate serviciile noastre. De altfel aceste lacune ale serviciilor publice au fost expuse de d. profesor Negulescu în ședința solemnă de inaugurare a Institutului de științe administrative, ținută la Fundația Carol I în fața Alteței Sale Regale Principele Carol, președintele activ al acestei Instituții.

În continuare, arată că serviciile publice trebuie să lucreze în conformitate cu legea, căci după Domnul Duguit serviciul public este singurul element al Statului, adică Statul nu ar fi decât o cooperatiune de servicii publice, organizate și controlate de guvernanți.

Autorul român critică această teorie zicând că serviciile publice sunt modul de a se manifesta activitatea Statului, căci acesta din urmă poate să existe și fără

servicii publice, noțiunea de Stat fiind deasupra activității acestor servicii.

Statul se poate concepe numai cu guvernanti, guvern, parlament și cu poliție la dispoziție.

Mai departe, tratând despre creerea, organizarea și suprimarea serviciilor publice, autorul este în divergență cu dl Profesor Michaud și alții.

Modul de exploatare al serviciilor publice, regia directă, regia interesată și concesiunea, toate sunt tratate cu multe observațiuni din partea autorului.

Relativ la concesiuni de servicii publice, cari n'au fost prevăzute nici de dreptul civil, nici de dreptul comercial, autorul în parte critică părerea lui Laband și Otto Mayer, care consideră concesiunea ca un act unilateral de putere publică, — Statul putând rezilia ori când contractul—, și nu se unește în mod deplin nici cu autorii sau jurisprudența franceză, care consideră concesiunea ca un contract (jurisprudența franceză și unii autori socotesc că nu se poate schimba nimic de administrație, pentru a satisface nevoile publicului, fără consimțământul concesionarului).

Domnul profesor P. Negulescu remarcă că acest rezultat este dăunător interesului public. Domnia sa crede că concesiunea, deși este unul și același act, totuși poate fi ușor deosebit în două părți: 1) actul de autoritate, de suveranitate prin care Statul printr'un act de putere publică, organizează serviciul și autoriză pe particular să facă lucrări necesare pentru funcționarea serviciului public; 2) un contract, care stabilește obligațiuni reciproce. Din categoria celor din urmă ar fi: clauzele financiare, clauze tehnice, relative la executarea lucrărilor, la durata, la răscumpărarea lor, etc., toate sunt clauze contractuale, care formează un adevărat contract sinalagmatic.

Capitolul se termină arătând condițiunea funcționării și lucrătorilor unui serviciu public concedat și cu comentarea părerilor, doctrinarilor asupra dreptului de grevă al agenților, că servește un serviciu public concedat. Autorul este de părere că funcționarii și agenții unui serviciu public concedat nu au dreptul de a se pune în grevă, pentru că serviciul public în interesul colectivității nu poate fi întrerupt și prin însăși natura serviciului s'a subînțelea că, acceptând a intra în acest serviciu, un agent nu poate întrerupe funcționarea lui fără învoirea celor cari au răspunderea și sunt în măsură să cunoască utilitatea socială.

(Va urma în numărul următor).

George Cristescu
Doctor în Drept.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. II

Audiența de la 8 Octombrie 1924

Președinția D-ului Oscar N. Nicolescu, Președinte

Elena C. Olmazu cu Constantin Sălceanu

EXECUȚIUNE SILITĂ.— VÂNZARE IMOBILIARĂ.— ADJUDECĂTAR.—
NEDEPUNEREA PREȚULUI.— ÎNCHEIERE PRIN CARE SE ORDONĂ
SCOATEREA DIN NOUĂ ÎN VÂNZARE PE CE CALE POATE FI
APACATĂ.— RT. 104 399 ȘI 553 PR. CIVILA
ÎMPARTEALĂ.— EFECTE.— VÂNZARE PRIN LICITAȚIE.— COMOȘTE-

NITOR ADJUDECĂTAR.— NEDEPUNEREA PREȚULUI.— VÂNZARE
LOC LA VÂNZAREA ÎN CONT.—ART. 786 C. CIVIL ȘI 551 ȘI 553
PR. CIVILĂ.

RETRACT LITIGIOS.— CÂND ȘI CÂT TIMP POATE FI EXERCITAT.—
ART. 1402 ȘI 1403 C. CIVIL.

EXECUȚIUNE SILITĂ.— VÂNZARE IMOBILIARĂ PRIN LICITAȚIE
PUBLICĂ.— ADJUDECĂTORI COINDIVIZORI.— NEDEPUNEREA PRE-
ȚULUI.— ART. 551 ȘI 553 PR. CIVILĂ.— ART. 786 COD. CIVIL

1) Incheierea prin care Tribunalul ordonă scoaterea din nou în vânzare a unui imobil, în socoteala adjudecatorului, nu intră în cadrul de aplicațiune a art. 104 pr. civ., astfel că partea care se crede vătămată prin măsură luată, nu are deschisă pentru a cere reformarea încheerii, decât calea contestației, în conformitate cu art. 399 pr. civ., iar nu calea apelului.

2) Licitațiunea publică a unui imobil stăpânit în indiviziune, produce, în cazul când adjudecatorul este unul din comoștenitori, efectele unei împărțeli, iar nu acelea ale unei vânzări și îi se aplică principiul declarativ de proprietate, așa că comoștenitorul adjudecator este presupus singur proprietar, din momentul chiar al începerei indiviziunii și că nu a dobândit nimic de la ceilalți comoștenitori.

Prin urmare, vânzarea în contul adjudecatorului, nefiind alt ceva de cât aplicațiunea în materie de licitațiune a condițiunei rezolutorie subînțeleasă în contractele sinalagmatic, nu poate avea loc când e vorba de împărțeală prin licitație.

3) Retractable litigios poate fi exercitat numai sub condițiunea să existe proces asupra însuși fondului dreptului, atât în momentul cesiunii, cât și în momentul executării lui, și poate fi propus cât timp n'a intervenit, în privința dreptului contestat, o hotărâre definitivă, având autoritatea lucrului judecat.

4) Licitațiunea unui bun pentru eșire din indiviziune produce efectele partajului, și deci adjudecatorul este scutit de a depune prețul, ori de câteori el este unul dintre coindivizionari, indiferent de cauza indiviziunii, fie că e vorba de împărțeala unei moșteniri între coerezi, fie că e vorba de coproprietari ale căror drepturi nu derivă din un titlu comun, cum e cazul între comoștenitori și achizitorul drepturilor succesoriale ale unuia din ei.

No. 786.— Respins ca nefundat recursul făcut de Elena C. Olmazu în contra deciziei Curții de Apel S. IV în proces cu Constantin Sălceanu.

S'a ascultat D-ului avocați Bădescu pentru recurentă și Marinescu—Bolentin pentru intimat.

Curtea deliberând,

Asupra recursului făcut de Elena C. Olmazu în contra deciziunei civile No. 210/923 a Curții de Apel din

București, secția IV-a, dată în proces cu Constantin Sălceanu;

Având în vedere deciziunea supusă recursului din care se constată, în fapt, că pe urma def. Constantin Z. Olmazu, rămânând trei moștenitori, Elena, Nicolae și Constantin C. Olmazu, și mai multă avere, între care și imobilul din București, soseava Basarab No. 41, numiții moștenitori au cerut Tribunalului Ilfov, secția II-a să împartă și acest imobil succesoral ce mai rămăsese în indiviziune; că, Tribunalul constatând că el nu este comod partajabil în natură, a dispus scoaterea lui în vânzare prin licitațiune publică, intervenind în acest scop la secția de Notariat a Tribunalului Ilfov;

Că, unul dintre moștenitori, și anume Nicolae C. Olmazu, a vândut partea lui indiviză de o treime, în zisul imobil, intimatului Const. Sălceanu, prin actul autentificat de Trib. Ilfov secțiunea Notariat la No. 6500 din 26 Martie 1920, iar Constantin C. Olmazu a vândut partea lui soților Mihail și Maria Navrea,

Că, înaintea Tribunalului secția Notariat, la termenul de 29 Decembrie 1920, când a avut loc supralicitarea, imobilul succesoral a fost adjudecat în mod definitiv asupra coproprietarului C. M. Sălceanu:

Că, la 10 Martie 1922, recurenta Elena C. Olmazu a cerut Tribunalului ca imobilul să fie scos din nou în vânzare în contul adjudecatarului C. Sălceanu, de oarece până la această dată, nu depusese conform art. 551, cod. proc. civ. prețul, și Tribunalul, prin jurnalul No. 1463/922 a admis cererea;

Că, împotriva acestui jurnal, intimatul C. M. Sălceanu a făcut contestațiune, susținând că, întrucât este coproprietar în indiviziune pe o treime din imobil și adjudecarea definitivă s'a făcut asupra lui, dânsul nu este obligat a depune prețul conform art. 551 cod. proc. civ. și scoaterea în vânzare a imobilului în contul lui nu poate avea loc, aplicându-se principiul înscris în art. 736 cod. civil; că, Tribunalul Ilfov, secția Notariat prin sentința No. 139/922 a admis contestațiunea, că, împotriva acestei sentințe recurenta făcând apel, Curtea de Apel din București secțiunea IV-a a respins apelul ca nefondat prin decizia supusă recursului, confirmând hotărîrea primei instanțe;

Având în vedere că atât în fața Tribunalului cât și în fața Curții de Apel, recurenta a susținut că în contra jurnalului prin care Tribunalul a ordonat vânzarea în cont, intimatul trebuia să facă apel, conform art. 104 proc. civ. iar nu contestație, astfel că contestațiunea sa este inadmisibilă;

Că, însă, ambele instanțe de fond au respins această apărare a recurteii;

Având în vedere că, pentru a decide astfel, Curtea de fond argumentează că, dispozițiunea luată de Tribunal de a scoate imobilul în vânzare în contul adjudeca-

farului constituie o măsură de executare, atât prin consecințele ce decurg dintr'însa cât și pe faptul că se întemeiază pe art. 553 proc. civ. care face parte din cap. 4 din acest codice, intitulat „executarea silită a bunurilor nemisecătoare”; că, pe de altă parte, scoaterea din nou în vânzare a imobilului nu poate fi ordonată pe baza art. 104 cod. civ. de oarece acest text îndrituește Tribunalul ca, în cazuri grabnice să rezolve cererile cari n'ar avea de obiect stabilirea vreunui drept protivnic. ci numai păstrarea unui drept, care prin întârziere, ar aduce o pagubă titularului, -- ceeace nu este în speță;

Considerând că art. 104 cod. proc. civ. dispune că atunci „când pentru deslegarea unei cereri, este nevoie de mijlocirea judecăței, fără însă să se urmărească stabilirea unui drept protivnic față cu părțile, potrivit al. 1 de sub art. 66 din acest cod, hotărîrea se va da în Camera de chibzuire, după cererile și scrisurile părților interesate; că, hotărîrea se pronunță fără drept de opoziție, însă cu drept de apel și de recurs;

Considerând că, în materie de urmărire silită a unui bun nemisecător, dacă adjudecatarul definitiv nu depune prețul, Tribunalul, în conformitate cu art. 553 cod. proc. civ., fie din oficiu, fie după cererea uneia din părțile interesate, este ținut a scoate din nou imobilul în vânzare, în contul adjudecatarului; că, această scoatere în vânzare are de efect de a desființa adjudecarea definitiv efectuată și de a da loc la o nouă licitațiune, când vechiul adjudecatar va putea încă să depună prețul, însă sub îndoita condițiune ca la ziua fixată pentru adjudecare, nimeni să nu dea un preț mai mare decât cel obținut la prima adjudecare definitivă, și ca dânsul să depună, pe lângă preț, dobânda legală și cheltuelile ce au ocazionat noua adjudecare; iar dacă rezultă un preț mai mic, fostul adjudecatar este condamnat să plătească diferența între cele două prețuri, dobânzi și cheltueli;

Considerând că încheierea prin care Tribunalul ordonă scoaterea din nou în vânzare a imobilului, în sooteala adjudecatarului, rezolvă deci un conflict ivit între acesta și creditorul urmăritor, prin nedepunerea prețului adjudecării, și stabilește un drept protivnic față de adjudecatar; că, dar, o asemenea încheiere nu intră în cadrul de aplicațiune a art. 104 codul proc. civile și partea ce se pretinde vătămată prin măsura luată, nu are deschisă, pentru a cere reformarea încheierii, decât calea contestațiunii, iar nu a apelului, în conformitate cu art. 399 codul proc. civile, scoaterea din nou în vânzare a imobilului urmărit fiind un incident în procedura executării silită asupra bunurilor nemisecătoare;

Că, în speță, Curtea de Apel, judecând astfel, nu a violat legea și a făcut o justă aplicațiune a art. 104 din codul proc civile;

Că, dar, motivul I de casare se găsește a fi nefondat.

Având în vedere că din deciziunea supusă recursului, rezultă că, în fața instanței de fond, recurența s'a apărât, în al doilea rând, în contra contestațiunii introdusă de intimat, opunând acestuia retractul litigios;

Având în vedere că, Curtea de Apel, pentru a respinge acest mod de apărare al recurenței, motivează că recurența nu numai că n'a contestat dreptul fratelui său N. C. Olmazu de o treime din imobilul în litigiu, dar chiar de l-ar fi contestat, asemenea contestație a fost tranșată de Tribunalul Ilfov, secția a II-a, prin sentința No. 152/919, rămasă definitivă, în sensul că a recunoscut lui Nicolae Olmazu, dreptul de a treia parte din imobilul succesoral; că, posterior jurnalului a celuiiași Tribunal din 10 Februarie 1921, prin care s'a dispus vânzarea prin licitație a aceluiași imobil, Nicolae Olmazu a vândut dreptul său recunoscut prin acele hotărâri, intimatului C. Sălcianu, așa că această înstrăinare neavând de obiect un drept litigios, dispozițiunile art. 1402 codul civil nu își au aplicațiunea în speță;

Considerând că, după art. 1402 și 1403 codul civil, acei în contra căruia există un drept litigios, vândut, se poate libera de cesionar numărându-i prețul real al cesiunii, spesele contractului și dobânda din ziua când cesionarul a plătit prețul cesiunii; că, lucrul se socotește litigios când există proces sau contestațiune asupra fondului dreptului;

Că, din acest text rezultă că retractul litigios poate fi exercitat numai sub condițiunea să existe proces asupra însuși fondului dreptului, atât în momentul cesiunii, cât și în momentul executării lui, și poate fi propus cât timp n'a intervenit, în privința dreptului contestat, o hotărâre definitivă având auteritatea lucrului judecat;

Considerând, în speță, că întrucât prin sentința civilă No. 152/919, rămasă definitivă, s'a tranșat orice litigiu între recurență și ceilalți doi comoștenitori, recunoscându-li-se dreptul dela o a treia parte din imobilul succesoral, și că numai posterior acestei hotărâri, când prin urmare, dreptul lui Nicolae Olmazu la o a treia parte din imobilul succesoral era necontestat, acesta și-a vândut dreptul său intimatului Constantin Sălceanu, urmează că atât în momentul vânzării, cât și în momentul când recurența a opus retractul litigios, nu exista nici un proces asupra fondului, adică asupra drepturilor părților în imobilul în chestiune; astfel că Curtea de fond a putut să declare că dreptul vândut nu era litigios și să respingă apărarea recurenței bazată pe dispozițiunea art. 1402 codul civil; că, astfel fiind: deciziunea supusă recursului, de parte de a viola legea, a făcut din contră o bună aplicațiune a principiilor înscrise în textele de mai sus;

Că, dar, și motivul II de casare se găsește a fi neîntemeiat.

Având în vedere că, din decizia supusă recursului se mai constată că, înaintea Curții de Apel, recurența s'a opus la admiterea contestațiunii făcută de intimatul Constantin C. Sălceanu și pe considerațiunea că dânsul fiind adjudecatar al imobilului succesoral, urma să depună prețul în termen de o lună de zile dela adjudecare și că nu poate invoca dispozițiunile art. 786 codul civil, care nu se aplică, când adjudecatarul imobilului succesoral, scos în vânzare prin licitație publică pentru eșirea din indivizie, e străin de succesiune, cum e în speță;

Că, însă, Curtea de Apel a respins și această susținere ca neîntemeiată, declarând că atunci când vânzarea de imobile se face pentru eșirea din indiviziune și adjudecatarul definitiv este chiar unul din comoștenitori sau din devălmași, el nu este obligat a depune prețul, și dacă nu l-a depus, nu se poate scoate imobilul din nou în vânzare în socoteala adjudecatarului;

Că, pentru a decide astfel, Curtea argumentează, între altele, că vânzarea prin licitație publică a unui imobil care nu e partajabil în natură, constituie o fază a procedurii partajului, așa că dacă adjudecatarul este una din părțile cari au drept de proprietate asupra unor părți din imobil, fie că ar fi moștenitor, fie că ar fi un străin, care s'a substituit drepturilor unuia dintre moștenitori printr'un act translativ de proprietate, trebuie considerat conform art. 786 codul civil, că deține proprietatea întregului imobil dela defunct și nu dela ceilalți comoștenitori, cum ar fi cazul când adjudecatarul ar fi fost o persoană străină de succesiune;

Considerând că, după dispozițiunea art. 786 codul civil, fiecare coerede este prezumat că a moștenit singur și imediat toate bunurile care compun partea sa, sau care i-au căzut prin licitațiune, și că n'a fost niciodată proprietar pe celelalte bunuri ale succesiunii;

Că, de aci rezultă că licitațiunea publică a unui imobil stăpânit în indiviziune produce, în cazul când adjudecatarul este unul dintre comoștenitori, efectele unei împărțeli, iar nu acelea ale unei vânzări, și i se aplică principiul declarativ de proprietate, așa că comoștenitorul adjudecatar este presupus singur proprietar, din momentul chiar al începerei indiviziunii și că nu a dobândit nimic dela ceilalți comoștenitori ai săi;

Considerând că, după dispozițiunea art. 551 și 553 codul proc. civile, adjudecatarul este obligat a depune prețul în termen de o lună dela data adjudecării definitive, în caz contrariu Tribunalul este dator a dispune scoaterea în vânzare a imobilului în socoteala adjudecatarului;

Considerând că acest drept de revindere în comptul

adjudecatarului nu este decât aplicațiunea în materie de licitațiune a condițiunei rezolutorie, subînțeleasă în toate contractele sinalagmatice; că, caracterul juridic atribuit de lege tuturilor actelor cari au de scop de a pune capăt indiviziunii între comoștenitori, exclude aceeași aplicațiune în materie de împărțeală prin licitațiune, de oarece în virtutea principiului stabilit de art. 786 codul civil, moștenitorul adjudecatar deține imobilul adjudecat asupra sa dela defunct, în virtutea dreptului său de moștenire, iar nicidecum dela copărtași și în virtutea unui contract; că, dar, nefiind vorba de vânzare, de mutațiune de proprietate și de preț, nu poate avea loc nici rezoluțiunea pentru neplata prețului, prin urmare nici vânzarea în contul adjudecatarului;

Considerând că aceasta se mai învederează atât prin dispozițiunea art. 1737, alin. III codul civil, care acordă coerezilor un privilegiu asupra imobilelor succesiunii, pentru garanția împărțelei făcută între ei, și a sumelor cu care a rămas dator unul către altul, cât și prin dispozițiunea art. 1741 codul civil, după care privilegiul coeredelui asupra bunurilor cuprinse în fiecare lot sau asupra lucrului pus în licitațiune, se conservă pentru tot ce are drept în această calitate, prin înscripțiunea privilegiului într'un anumit termen, ceea ce presupune că adjudecatarul a rămas debitor cu o parte din preț convenit copărtașilor săi;

Considerând că codul de procedură civilă nu conține nici o excepțiune la aceste principii; că, deși art. 676 din acest cod, în materie de licitațiune pentru eșire din indiviziune, trimite la „cele ce s'au zis pentru vânzarea bunurilor nemișcătoare ale nevrâstnicilor”, în care se aplică, pe baza art. 689 codul proc. civilă, dispozițiunile din art. 551 și 553 același cod, totuși ele se referă la operațiunea licitațiunei, adică la formele pregătitoare și înconjurătoare ale ei, iar nu la natura și efectele juridice ale licitațiunei, cari diferă după cum adjudecatarul va fi un comoștenitor sau o persoană străină de succesiune; în primul caz, licitațiunea este asemănată formal de art. 786 codul civil cu partașul și produce toate efectele lui, fiind declarativă de proprietate; în cazul al doilea, licitațiunea este o adevărată vindere delcarativă de drepturi, căreia nu i se aplică principiul din art. 786 codul civil, și adjudecatarul fiind un achizitor, este obligat a depune prețul, expunându-se altfel la revinderea imobilului în socoteala lui;

Că, a da o altă interpretare acestor texte, ar fi a admite că legiuitorul a voit nu printr'o dispozițiune expresă, ci pe cale lăaturalnică, printr'un articol de procedură, să aducă o derogatiune a principiului general și necontestat înscris în codul civil în art. 786, ceea ce nu este posibil;

Considerând că, acest sistem al legii, pe deoparte, nu

atinge interesele comoștenitorilor, căci în ilpsa unei acțiuni în rezoluțiune și a dreptului de revindere în compt, ei pot executa pe adjudecatar, pe calea urmării imobiliare, în realizarea creanței privilegiate, iar, pe de altă parte, este echitabil pentru adjudecatar, neobligându-l să dea un preț pe care poate adeseori, în urma socotelilor definitive ale împărțelei, nu-l mai datorește comoștenitorilor săi, sau este redus la o sumă de o valoare mult mai mică;

Considerând că, principiul stabilit de art. 786 cod. civ. fiind general, el se aplică nu numai la împărțeala unei moșteniri între coerezi, dar și la împărțeala făcută între orice coproprietari, indiferent de cauza indiviziunii, chiar când drepturile lor nu proced dela un titlu comun, cum ar fi cazul între comoștenitori și achizitorul drepturilor succesoriale ale unuia din ei; că, dar, licitațiunea unui bun pentru eșire din indiviziune produce efectele partagiului ori de câteori adjudecatarul este unul din coindivizionarii asupra acelui bun;

Considerând, în speță, că întrucât instanța de fond constată că intimatul C. Sălceanu a cumpărat partea indiviză a lui Nicolae Olmazu, unul dintre coerezii def. C. Olmazu, din imobilul succesoral de mai sus, pus în vânzare pentru eșire din indiviziune, substituindu-se în drepturile acestuia și devenind astfel coproprietar al imobilului, și întrucât intimatul având calitatea de copărtaș s'a purtat adjudecatar, instanța de fond, judecând că imobilul nu a putut fi scos din nou în vânzare în contul adjudecatarului, pentru nedepunerea prețului, nu a interpretat greșit și nu a violat art. 786, 1741 cod. civ. și art. 551, 553, 558, 681, 689 și 696 proc. civ.

Că, dar, motivul III de casare este deasemenea neîntemeiat;

Considerând că nici al IV-lea motiv de casare nu este fondat;

Că, în adevăr, Curtea de Apel, în deciziunea supusă recursului, nu comite o omisiune cu privire la nedepunerea taxelor de înregistrare și de portărei de către adjudecatarul C. Sălceanu, ci se pronunță asupra lor, motivând că sunt înlăturate de ficțiunea prevăzută de art. 787 cod. civil;

Că, dar, toate motivele de casare găsindu-se neîntemeiate recursul urmează a se respinge ca atare.

Pentru aceste motive, respinge.

Administrația revistei roagă pe d-nii abonați în întârziere a'i trimite cât mai neîntârziat costul abonamentului rămas neachitat.

Tabla de materie se trimete la cerere abonaților în curent cu plata abonamentului.